

DILJEM DOMOVINE

Bosnom ponosnom u Liku vrletnu

Micika Tanodi, Varaždin

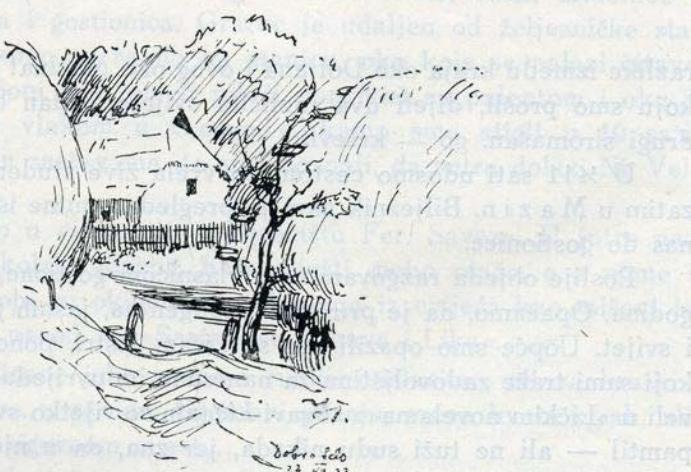
Subota je 22. srpnja. Svježi i odmoreni ustajemo, brzo se oblaćimo, a to je kod nas najveći »problem«. Svakog se jutro mora vođa ponovno uzrujavati, jer se mi upravo natječemo, tko će biti posljednji. Zato uvijek ustajemo u 5 sati, a odlazimo obično u 7.

Na stolu nas čekaju tri ogromna lonca s mlijekom i kavom, a u četvrtom se puši tečna palenta.

Došla su kola. Ljetos smo prava gospoda, mnogo se vozimo, a to imamo zahvaliti gosp. nadinžinjeru. On je mišljenja, da nema smisla ići pješice, kad se čovjek može da vozi (obično po cestama), a mi objeručke prihvaćamo to njegovo stanovište.

Natovarili smo uprtnjače na kola, a s njima vođu i — gosp. nadinžinjera, oprostili se od ljubaznog domaćine — te put pod noge po prašnoj cesti. Zlatko i Nino vode, a to znači, da ćemo na cilj doći do kože mokri.

Za $\frac{3}{4}$ sata smo u Dobrom selu, udaljenom 5 km od Doljana. Pred školom nas već čekaju vođa i g. nadinžinjer. Ovdje smo uz pomoć g. učitelja pogodili za 40 dinara Ličanina samardiju, čije će nam mazge ponijeti dalje uprtnjače. Natovarili smo uprtnjače na dvije

Objed stam je govor, već u poslovnoj vremenu, ali i u svakodnevnim sklopcima.

mazge i u 8 sati krenula je naša karavana preko planine Čemernice koja dijeli Dobro selo od Mazina.

Uspinjemo se pola sata gorskim pašnjakom, a sunce pali. Zašli smo u bukovu šumu, okružuje nas ugodan hlad i tišina. Put je širok i lijep. Na vrhu brijega nalazi se pašnjak. Ovdje se vidi sjajno naša karavana. Naprijed stupa Ličanin, za njim lijeno i tromo klipšu — bi, ne bi, bi, ne bi, naše »deve«, a kraj njih je kao voda puta opasno zgrabio g. nadinžinjer u svojim gumenim opancima, koje je još u Jajcu kupio.

Spuštamo se nizbrdo opet šumom. Pod nama se pruža dolina od Mazina do Bruvna i Gračaca. To su većinom slabi pašnjaci i to tek na vrhuncima, a najviše od njih ima planina Kremenski (1591 m). Jasno se ističu kamene glavice, te prvi put osjećamo, da smo u kršu. Koje li

razlike između kraja oko Doljana i ovog oko Mazina! Kao da planina, koju smo prošli, dijeli dva različita svijeta, jedan bogat i zelen, a drugi siromašan, gô — krševit.

U $\frac{1}{2}$ sati uđosmo cestom do vrela žive studene vode, a malo zatim u M a z i n. Bilježnik nam je pregledao putne isprave i otpratio nas do gostonice.

Poslije objeda razgovaramo s vlasnicom gostonice, ženom srednjih godina. Opažamo, da je prirodno inteligenčna, jasnih pogleda na život i svijet. Uopće smo opazili, da su Ličani bistri, ponosni, kršni ljudi, koji sami traže zadovoljštinu za nanesenu im uvrijedu. — Mile Budak veli u »Ličkim novelama«: »Pravi Ličanin se rijetko svada — on samo pamti! — ali ne tuži sudu nikada, jer zna, da u njegovoј stvari ne može nitko bolje suditi nego on sam.«

U 3½ popodne vozimo se na dvojim kolima, koja smo pogodili put Gračaca (25 km).

Drndamo se na kolima, jer je cesta puna velikog kamenja. Prolazimo uz livade, posute kamenjem. Kod Bruvna smo. Krsto će ga dobro zapamtiti. Dobio je čašu pive, jer je pogodio, da se ovdje rodio Fran Kurelac. Selo ima crkvu, gostionu, trgovinu i 2—3 kamene kućice, koje su ogradjene visokim ogradama poput utvrda, da se zaštite od gladnih vukova. Narod je siromašan.

Dalje od Bruvna dižu se ogromni dolomitni blokovi. Konačno ulazimo u Gračačko polje. Prelazimo ponornicu Otuču i ulazimo u veliko selo. Iz visokih jasenova proviruje crkva i kućice.

U pol 8 dovezmosmo se u Gračac i svojom živom pjesmom bunimo čitavo mjesto. Prolazimo kraj župnog dvora, parohije, rimokatoličke i pravoslavne crkve, građanske škole, suda, čitaonice i nekoliko dućana i gostionica. Gračac je udaljen od željezničke stanice 3 km. Vozimo se ravno na stanicu, oko koje se nalazi čitavo naselje. U gostioni smo pojeli pileći paprikaš sa palentom i oko 9 sati odvezli se vlakom u Gospic, kamo smo stigli u 10 sati. Gospic je okićen zastavama, te smo doznali, da sutra dolazi Nj. Vel. Kralj.

Odsjeli smo u gimnaziji, u konačištu Fer. Saveza. U jutro nas je probudila sokolska glazba. Kiša pljušti, nebo plače, a s njime i mi. Prozori u sobi su okićeni. Provirujemo iz cvijeća kao miševi iz rupe. Vani vrvi narod. — »Sastala se Krbava i Lika.«

Poslije prežgane juhe peremo rublje i izlazimo, ali za kratko, jer nas kiša tjera u zgradu. Gromovi pucaju, mene hvata strah, ali sam srećom na sigurnom mjestu.

Objed nam je gotov već u pol 11.

U 1 sat dolazi po nas autobus, da nas odveze 13 km do Bršana. Vrijeme je opet vedro. »Sunašće milo, što siješ jarko...« pjevamo iz svega glasa. Tako je ugodno u autobusu na mekim sjedalima. Da se bar vožnja malo produži. Zaobilazimo samotno brdo Oštru, a u ušima nam zvoni lička pjesma.

Za 30 minuta stižemo u Brušane pod gorostasni Velebit. Pozdravlja nas taj naš stari znanač i prijatelj veselom dobrodošlicom. Okitio se gustim šumama, koje nas zovu u svoje hladovito i meko krilo.

Na desno se proteže Srednji, a lijevo od nas južni Velebit. Za nama šalje zadnji pozdrav prostrano Ličko visočje.

Utaborismo se u dvorištu župne crkve na zelenoj tratinici pod dvije krošnate lipe, koje su u punom cvatu. Pobožno stupamo na

posvećeno tlo starinske crkvice. Čini mi se kao da se stari sveci na oltaru prijazno smješkaju, a možda i čude kakova je to čudna čeljad došla, da naruši njihov mir.

Nedjeljno je poslije podne, a nigdje pjesme i veselja, svi su ljudi u Gospicu.

Povalismo se po mekoj travi i — sanjarimo, odlazimo na potocić iza sela i peremo ostatak rublja. Pod večer sam pošla sama na potok. Prija mi samoča. Voda tiho žubori ispod drveća, mlin klokocene, nigdje nema živa stvora, večernji se lahor na lakim krilima provlači kroz krošnje, zašušti i opet utihne. »Samo katkada na val jablan strese listak žut.«

Studen mi prođe kroz tijelo, mrak je, a ja sam ovdje sama. Žurnim korakom vraćam se k svojima. Poslije rižota spremamo uprtinjače na sjenik gostionice i odlazimo na večernju šetnju.

Mjestance počiva, iz kućica gdjegdje proviruje tračak svjetlosti, u dugim sjenama povlači se po cesti.

U 11 sati počinjemo se polako jedan za drugim pritići po ljestvama na sjenik. Već nam je od lani spavanje na sijenu bilo najmilije. Vitlamo prašinu, kišemo i lijegamo, kad najdnom netko vikne: »Do vraga, pa tu nekaj pika!« »Uh i mene«, galama, dizanje i na svršetku sjedimo svi i vučemo ispod sebe trnje bodljikave biljke i bacamo ga jedan preko drugoga.

Na polju bijesni oluja, blijeska se, grmi, kiša pljušti, no mi ugodno spavamo na toplo sjeniku.

»I opet kiša!« netko usklikne zlovoljno. Tromo se dižemo puni sijena, provirujemo kroz vratašca, a okrećemo se još kiselijeg lica. Kiša lijeva, a gusta magla sakrila nam Velebit ispred očiju. Silazimo, stavljamo uprtnjače na kola, koja se nalaze pod sjenikom. Pijemo još jučer skuhani čaj, koji smo spremili u termose, uz to smo dobili komadićak kruha. Zlovoljni smo, vrijeme porazno djeluje na nas.

»Nejdemo dalje, dok se vrijeme ne popravi« — veli vođa. Neki se vuku natrag na sjenik, a kod svakog njihovog koraka strusi se cijela kiša pljeve po našim glavama, bocka nas, grebe i još više ogorčuje. — Svi smo ljuti kao ose. Dolazi do nekoliko međusobnih razmirica lakše naravi.

Kiša prestaje, ali se guste magle još uvijek tromo vuku nad mjestom.

U dućanu kraj gostione možemo za ručak dobiti samo sir. Napokon se trgovkinja sjetila, da ima nešto staroga graha. Dobro je to za nuždu. No u čitavom mjestu ne možemo dobiti ni komadić

Foto: Prof. Mahorić
DRUŽBA NA MARŠU

kruha. Karlo, Krsto, Nino i Zlatko odlaze čak u Lički Novi da ga donesu.

Objed je gotov u tričetvrt 12, gladni smo i još prilično strpljivo čekamo. Čeznutljivo zavirujemo u kotao, iz kojeg se puši crni grah, kao da se barem tri dana sunčao na najžarčem suncu. Ostavlja nas i ono malo dobre volje, što smo je na pogled graha dobili.

Blatna cesta, koja vodi iz Gospića preko Oštarija na Karlobag, — svuda sve sivo, gadno, tmurno, tugaljivo — ne može nas ni čas otjerati od želučane tragedije. Vrtimo se u gostionici po klupama, izobličujemo lica i šutimo. Svaki čas pane koja primjetba, ali ne pali. Voda se smije, ali i njegov smijeh poprima ton nezadovoljstva. Letimo na cestu i još se očajnije vraćamo. »Nema ih!« — očekivanje.

Tekar oko pol 2 dojuri Ivka s najveselijom viješću, koju sam do tada čula: »Evo ih!«

I ulaze naši jadni dečki znojni, blatni, izmučeni, jedva se vuku. Istresu na stol 24 žemlje čudna oblika, ali se nama čine kao neko nadzemno, slasno i bajno pecivo. Pokupili ih po pekarnama i radi njih prošli 15 km.

Za čas je zavladao najsvečaniji muk. Lica su zasjala zadovoljstvom i bili smo — siti. Crno vino nas je ugrijalo i udobrovoltjilo.

U pol 4 možemo nastaviti put. G. nadinžinjer se već pobrinuo da nađe »vodiča«, koji će mu usput i ruksak ponijeti.

Vietar našanja nebom tmaste oblake, od primorske se strane vedri, znak da tamo puše bura. Dakle je lijepo vrijeme na vidiku.

U Brušanima smo se opskrbili brašnom, rižom, suhim špekom, solju i šećerom, jer ćemo sada nekoliko dana moći dobiti samo mliječnu hranu.

Od Škrljeva do Novoga duž Hrvatskog primorja

Dr. Fran Kušan

Vrlo ugodni i jedva 3 km dugi put penje se pitomim krajem uz obronak prema Križišću. Stepeničasti vinogradi izmjenjuju se sa zelnim lugovima i sočnim livadicama. Sve je u najbujnijem cvatu i svježem zelenilu. Okrećemo se natrag, da po stoti put uživamo u pogledu na prostrani Bakarski zaljev. S nama je i ovaj put neka vesela i snažna Primorka, koja nam pomaže kod nošenja suvišne prtljage. One su zato najspretnije, nije im teško a ne stide se nositi teret ni onda, kada su ošišane poput naših zagrebačkih frajlica. Pod teretom će se saviti i do zemlje, ali umorit će se istom nakon dugog i dugog hodanja.

Vrlo strma strana lijevog obronka, poviše kojeg se na zaravni smjestio Hreljin, počinje već kod uzvisine sa Frankopanskim gradom (324 m) da se sve više približava nešto slabije položenom desnoj obronku, koji nas odvaja od Kraljevice i južnijih mjesta Hrvatskog Primorja. Sa visinom se ovo kopneno produženje Bakarskog zaljeva sve više sužuje, dok kod mjesta Križišća ne postiže svoju najvišu i najužu točku, čineći tako na tome mjestu prirodnu pregradu prema daleko prostranijoj uvali.

Sa Kovaca (nekih 400 m), uzvisine poviše ceste na Plase, krasan je pogled na Križišće, smješteno na raskršcu najvažnijih cesta, koje vode ovim dijelom Primorja. Kao krakovi goleme morske

Foto: Dr. Kušan

DONJI VINODOL

Foto: Dr. Kušan

GORNJI VINODOL

zvijezde vijugaju se te ceste, od kojih jedne vode s mora (iz Kraljevice i Crikvenice) u unutrašnjost (prema Hreljinu i na Plase), a druge prema Bakarskom Zaljevu i kroz Vinodol. Sa spomenute se uzvisine vidi sve tamo od Raba do preko u Istru. Pred nama su kao na dlanu otoci Krk i Cres. U lijevo nam pogled leti niz ubavi Vinodol, zau stavljajući se tamo dolje na gordome Driveniku i brojnim naseljima. Šteta da je ovako rđavo vrijeme. Kakav pogled mora da je s ovih strana za lijepa i sunčana vremena!

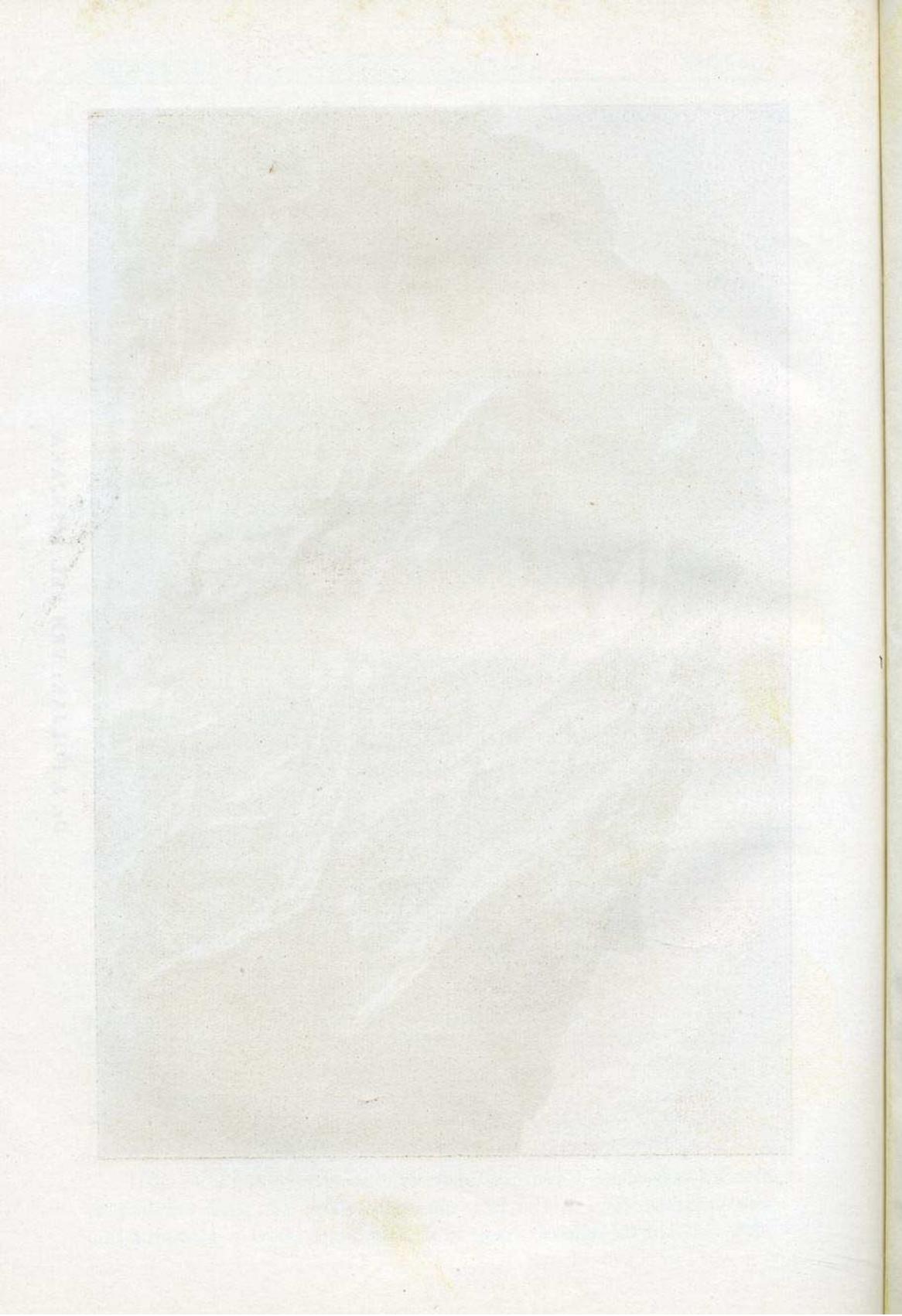
Smješteno u vrlo zgodnom i prometnom kraju, Križiće je nekako podjednako udaljeno od najvažnijih mjesta u ovome kraju (do Kraljevice 5 km, do Hreljina 3.5 km, do Plasa 7.7 km, do Crikvenice 12 km, do Grižana 11 km).

Zbog ružnog vremena nije se moglo dalje. Nije preostalo drugo, nego pozabaviti se sa sabranim biljem i čekati na bolje vrijeme. Kada je izgledalo kao da će na bolje, izrabismo priliku, da odšetamo do Kraljevice, kamo se može stići za nepunih 1 i pol sata vrlo laganog hoda lijepom cestom. Već na prvom zaokretu, a iza dugog i od kamena sazidanog polumosta na glavnom drumu zapaža se Kraljevica sa kulom Frankopana na rtu prema ulazu u Bakarski zaljev. Odavde se spušta lagani i prijeki put niz obronak prema samomu mjestu.

Iako se u jutro vrijeme nije ništa popravilo, ipak smo odlučili, da podemo dalje, pa dokle stignemo. Put nas je vodio gornjim dijelom Vinodola a ispod Dedomira, koji nas je svojim strmim i u obla-

Dr. J. POLJAK: VRH VEL. RISNJAVA

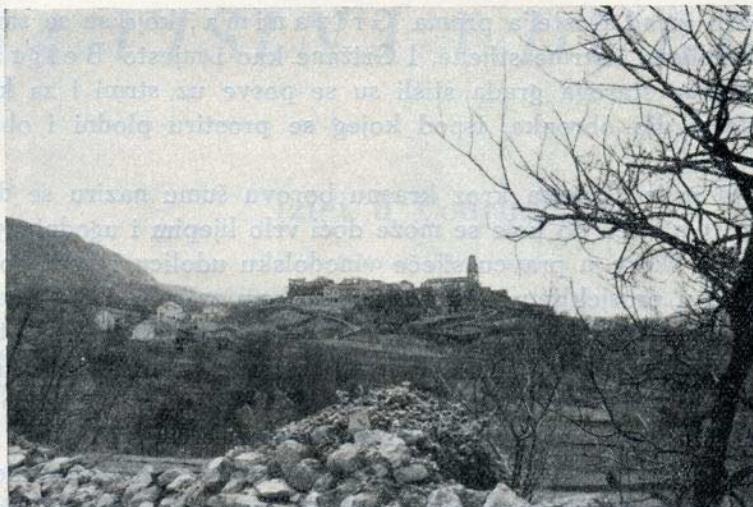

Foto: Dr. Kušan

BRIBIR

cima zavijenim primorskim obroncima pratio sve do Triblja, gdje se je i najviše udaljio od svoga susjeda na desnoj strani. Tu počinje i najširi dio Vinodola, do Drivenika sa dobro sačuvanim gradom i zidinama, koji okružiše čunjasti briješ sred rodne i zelene zaravni. Malo dalje ostavljamo cestu, koja se na desno odvaja za Tribalj i dalje prema Crikvenici, pa zakrećemo u lijevo i nešto

Foto: Dr. Kušan

GRIŽANE

uzbrdice iznad Kostelja prema Grižanima, koje su se smjestile uz odlomljene i strme stijene. I Grižane kao i mjesto Belgrad sa ruševinama staroga grada stisli su se posve uz strmi i za kulturu nepodesni dio obronka, ispod kojeg se prostiru plodni i obrađeni krajevi.

Još prije Grižana kroz krasnu borovu šumu naziru se dijelovi Crikvenice, do koje se može doći vrlo lijepim i ugodnim puteljkom, koji skoro u pravcu siječe vinodolsku udolicu i vodi do ceste na ulazu u prosjeklinu prema Crikveničkom zaljevu. Od Grižana do ovoga mjesta nema ni 20 min. hoda. Tu se sastajemo i sa potokom, koji skuplja vode srednjeg Vinodola, što čini ovaj kraj još idiličnijim. Malo je koji kraj ovako pitom i lijep. Od Grižana se može do Crikvenice i normalnom ali nešto dužom cestom.

Po svome smještaju i konfiguraciji terena Grižane su kao neka spona između gornjeg i donjeg Vinodola. Nešto malo iza ovog mjesta Vinodol se sužuje, a onda opet proširuje, tako da se na dosta širokom prostoru sastaje s morem. Strmiji lijevi obronak postaje još i prije Grižana skoro posve okomit, dižući se poviše naselja u obliku okomitih i nekoliko desetaka metara odlomljenih stijena. Ovakav se teren prostire sve tamo do ispod Bribira, koji se od prilike na pola puta do Novog uzdiže na rijetko krasnom i dominantnom položaju. Još i sada imponiraju njegove zidine, koje govore o tolikim slavnim momentima iz povijesti Hrvatskoga naroda. A ovako okićen upravo rascvalim voćkama i netom nastalim zelenilom čini, da se još teže od njega rastajemo ...

Sve se niže i niže spuštamo prema najnižem i najpitomijem dijelu Vinodola kojim protiče Suha Ričina, što utiče u sjeverozapadnom uglu Novljanske luke. Skoro šetajući i be zikavkog umora, osvježeni krasnim vidicima i ljepotom kraja, stižemo u Novi, odakle ćemo uz more pa preko Crikvenice povratiti se u Plase, da još jedamput i u lijepoj vožnji pregledamo čitav ovaj kraj.

Foto: Dr. Kušan
PRIMORSKA »DEVA«

SA VISINA I DUBINA

U Selju i Bosni i donosi nam
ne dugo obalu Drine i panjave
pozdravlja nis predsjednik opštine
Šojana gledamo se
okolnim planinama,
atne stijene Spjave

Izlet u Podrinje

Dr. Pavlaš, Novi Sad

Jedna grupa planinskog društva u Novom Sadu izvela je u mjesecu travnju izlet u Banju Koviljaču, Zvornik, Mačkov Kamen i Soko planinu.

Pošli smo iz Fruške Gore u Podrinje, da kroz ovaj istorijski kraj pronesemo kult prirodnih ljepota naše Otadžbine. U najboljem raspoloženju ostavljamo Frušku Goru, jedni da osviježe stare uspomene a drugi u očekivanju novih vidika. Dok ostavljamo Frušku Goru i putujemo vozom kroz ravni Srijem, nas dvanaest planinara daleko od sva kodnevnih briga, zdravim humorom, veselo pozdravljamo sela i zaselke. Preko Rume stižemo u Klenak na Savi. Pred nama je Šabac sa šabačkim gradom. Pri prelazu preko Save najstariji među nama, kome ukazujemo svi najveću pažnju, naš čika doktor Simonović, jedan od naših najstarijih i najistaknutijih planinara, poznavalac Velebita, Durmitora, Prenja, suradnik pokojnog Cvijića, naša živa istorija, priča nam o Šapcu iz starih vremena. Liče na bajku ove njegove riječi: »Kada sam prvi put bio u Šapcu, vidiš sam u gradu turske askere.« Svi ga slušamo, i osjećamo životnu snagu jednog naroda. Preživljujemo njegovu istoriju i gledamo ga, kako kroz sve borbe prolazi pomlađen. Sve se preboljelo i u Šapcu teče život svojim redovnim tokom. Nestali su tragovi najtežih iskušenja. Na glavnom trgu vri. Velika subota je, i pazarni dan. Živi pijaci razgovori slivaju se u jedan šum, da se izgube u ritmu života, koji teče kroz ulice Šapca, dok kraj crkve umjetnička brončana figura na spomeniku palim junacima u snažnom zamahu čuti i podsjeća kako se ginulo za slobodu. I mi smo ušli za trenutak u život Šapca, veoma prijatnoga turističkoga ishodišta sa veoma dobro uređenim hotelima u centru grada.

Naš vođa poziva na pokret. Užurbano se spremamo na polazak i opraćamo se od Šapca i predusretljivog, šefa stanice. Ulazimo u voz za Banju Koviljaču. Na putu za Koviljaču sjeverno leži plodna Mačva, sva u zelenilu i cvijetanju. I kuće na zelenim poljima, koja ostavljamo liče na bijele cvijetove. U pravcu prema Loznici južno, već u polusutonu ukazuju se konture Cera, obvijenog prozirnim ruži-

Foto: Dr. Popov
U ZVORNIKU

častim velom, pa nam se čini da je preliven krvlju palih žrtava i da je ponosit, što se i na njemu riješavala sudbina jednog naroda.

Usput naš omiljeni čika doktor nudi iz neiscrpivih velikih kutija. Kod svih naših živo interesovanje za prirodne ljepote kraja. Proljeće je, sve u buđenju, pa su svi ožareni svježom toplinom i neposrednošću.

Iza Loznice ukazuje nam se veličanstvena panorama Gučeva sa Koviljačom na podnožju. U Koviljači dočekuje nas zvornički povjerenik našeg društva, predusretljivi Jovan Blagojević i upravitelj banje, koji nas vodi kroz živopisno lječilište, sa dobro uređenim parkom, kupališnom zgradom i hotelima.

U već spremljenom autobusu u veče stižemo pored Brasine i Radalja, preko Drine u Zvornik. Oko nas su pioniri i apostoli turizma u ovom kraju Jovan Blagojević trgovac, Nićifor Jovičić, apotekar i Robert Kraus hotelijer. Tu su i ostali predstavnici mjesnog turističkog društva, predstavnici vlasti i starješina Sokolskog društva. Sve je u pokretu. Smjestili smo se u hotelu Beograd i u svratištu Balkan, koji se odlikuju dobrim uređajem i čistoćom.

Na prvi dan Uskrsa ustajemo zorom odmoreni i polazimo kroz Zvornik. Zbijeno između gorske padine i Drine leži slikovito Zvornik, opjevani grad sa svojih 3000 stanovnika. Nad njim su ruševine grada, pune romantičke sa legendom o prokletoj Jerini i davno minulim vremenima. S nama su i mještani Blagojević sa gospodom, Jovičić i

Kraus, a prati nas karavan trhonoša sa konjima. Već smo prošli južnu kapiju grada i spuštamo se na Drinu, koja svojim krivinama grli Srbiju i Bosnu i donosi nam pozdrav sa Pive i Tare. Prešli smo na desnu obalu Drine i penjemo se prema Bobiji. Na maloj visoravni pozdravlja nas predsjednik općine Mali Zvornik, Ibrahim sa kmetom. S njima gledamo bosanske planine i na Udrč, koji dominira nad svima okolnim planinama. Ispod nas se pjenuša Drina i probija kroz granitne stijene. Splavari neumorno upravljuju svojim splavovima, da ih brza Drina ne razbijje o kamenje. Iz visina posmatramo južno selo Divič, a sjeverno Mali Zvornik. Kod praznih dobro očuvanih, zasvođenih grobnica, nepoznatoga porijekla, oprostili smo se od ljubaznoga predsjednika općine Ibrahima i kmeta i preko Bobije, mimo Radakovca idemo u selo Planinu. Jednim pogledom opravljamo se od grada proklete Jerine. Uvijek raspoloženi i duhoviti profesor Panajot gleda u Jerinin grad i u čika doktora na konju, pa u vedroj šali dobacuje čika doktoru: »Kad vas ovako vidim, izgleda mi da je kroz kapije grada iz zidova izašao stari vitez na konju.«

Penjemo se vijugavim stazama, čas kroz livade, čas kroz bukovu šumu. Zdravimo se sa domaćima, ispred njihovih koliba. Gostoljubivi domaćini iznose nam ponude i uskršnja jaja. Osjećaju, da volimo njih i njihov kraj. Sretamo prolaznike u prazničkom odijelu. U selu Trešnjici je vašar. Stiču se momci i djevojke na ugled, a stariji na razgovor. Oslovili smo dvojicu mlađih ljudi. Jedan momak, a drugi

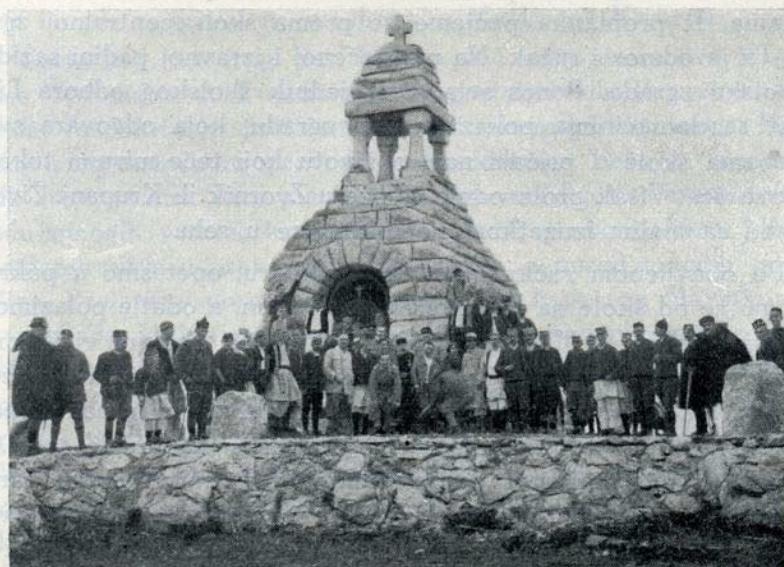

Foto: Dr. Popov

NA VRHU MAČKOVOG KAMENA

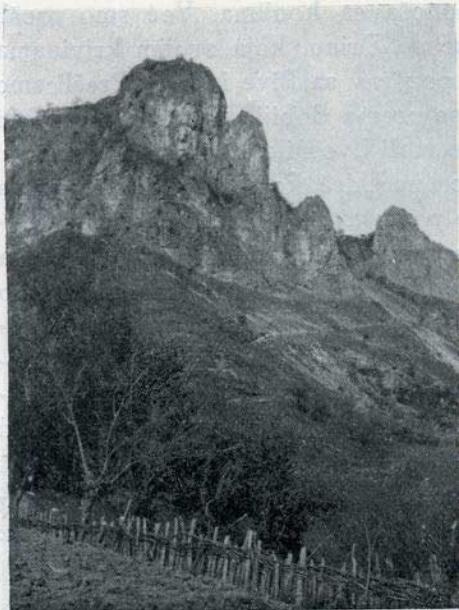

Foto: Dr. Popov
SOKO GRAD

oženjen. Pitamo oženjenog šta će on na vašaru bez žene, a on nam odgovara: »Znaš, došao sam skoro iz vojske, pa ne mogu da se smirim, a Trešnjica je preko brda, pa se u mom selu neće znati.«

Iz daleka već proviruju kuće sela Planine 694 m. Zaklonjeno planinskim lancem, sve je obrasio zelenilom, protkanim cvjetnim voćkama. Iz proplanika penjemo se prema školi, centralnoj zgradi sela. Tu je odmor i ručak. Na podsjećenoj i izravnoj padini sazidana je školska zgrada. Ponos sela. Predsjednik školskog odbora Ljuba Grujić sa domaćinima pokazuje nam zgradu, koja odgovara svima potrebama škole. I pričaju nam o životu koji teče mirnim tokom i bez trzavica. Višak proizvodnje izvoze u Zvornik ili Krupanj. Životne potrebe sa malim izuzetkom podmiruju se u selu.

Po obavljenom ručku i kratkom odmoru, opet smo u pokretu. Penjemo se od škole na Košutnju stopu 944 m, a odatle polazimo na Jagodnju planinu i Mačkov Kamen 771 m, sa širokim vidikom na planine Srbije i Bosne, pa i na Frušku goru. Narod iz sela Crnče sa kupio se u lijepom broju oko spomen-kosturnice. Tu je naš domaćin toga večera Ranković, koji je izašao pred nas, kao svoje goste. Tu je i bivši dugogodišnji stari predsjednik općine Crnče Andrija Karetić i sadanji predsjednik Milivoje Milanović. Među narodom je i ratnik Mačkova Kama Milan Purtić, koji nam pokazuje položaje i rovove i priča o grozotama rata, a mi s ostalim narodom slušamo. Tu je i Crnogorac Radović, starješina Sreskog suda iz Krupnja, koji je

došao da pozdravi Vojvodane. Mačkov Kamen! Premala je kosturnica tu i u Krupnju, da primi sve kosti junaka. Otvorili su nam kosturnicu. Prepuna je. Oko kosturnice na golim padinama, po poljani strše još kosti i lubanje, zahrđani bodeži, natruli, izrešetano remenje. Nad njima fijuče južni vjetar, savija i lomi obližnje rijetke bukve i mi svi osjećamo, da je i ovo jedno od svijetlih mesta, na kome se stvarala domovina.

Pitamo one oko nas: »Koga da pozdravimo najprije, vas mlade ili vas starce?« A jedan mladić stasit, lijepoga lika i pametnoga pogleda odgovara nam: »Starce, jer, da nije bilo njih, ne bi danas ni mene bilo; ja sam se rodio 1914. godine, a oni su me sačuvali.«

Oprostili smo se od Mačkogovog Kama, a naš domaćin nas vodi preko Nešinog brda, u šumom obraslu uvalu ispod brda, u zadružnu kolibu braće Rankovića. Prati nas još iz sela Planine Ljuba, predsjednik školskog odbora. U kolibi užurbanost. Dolaze gosti. Domaćice i velike i male smiruju stada, koja se sa poljana vraćaju. Domaćini nam donose ponude. Mala Vidosava i još manja Raca, međimčad zadruge, gledaju nas svojim čednim dječjim očima. U kolibi spremljena čista ležišta za sve nas. U ulaznom dijelu kolibe plamti vatra na ognjištu, nad vatrom je kotao sa večerom, a oko ognjišta sjedimo sa domaćinima na niskim tronožnim klupama i pripovijedamo. Ljuba se šali i govori nam: »Sve hoću da zavadim braću, da se podijele, pa da budem bogatiji od njih, ali ne ide nikako.« Poslije večere se utišalo sve. Oči nam se sklapaju, još jednom proživljujemo utisak dana i onda sanjamo, tu, na domaku Mačkogov Kamen.

Sutra dan, na drugi dan Uskrsa već rano ujutro sve je na nogama. Spremamo se i opraštamo od gostoljubivih domaćina i u najboljem raspoloženju pošli smo gore sjevernom stranom Nešinog brda u jugoistočnom pravcu, pod vodstvom našega zvorničkoga vođe Jove, prema Soko planini. Put nas vodi kroz talasasti teren između mnogih vrtača, kroz bukovu šumu, preko poljana i između obrađenih njiva u pravcu planine Rožnja, a pored mnogih seljačkih koliba. Prolazimo pored osamljenog groba kapetana Marinkovića iz Novog Sada, koji je sahranjen tu u blizini nekad danje poljske bolnice. Pred Rožnjem se spuštamo u duboku uvalu, lijevom stranom sela Laza u pravcu Soko grada. Već vidimo Soko grad 983 m. Gledamo ogromni granitni masiv, razbijen na tri strme stijene, razdvojene dubokom uvalom. Na srednjoj stijeni, koja se diže visoko, stoje razvaline gradskih zidova. Penjemo se na razvaline, a pod zidinama đečkuje nas narod iz okolnih sela i Sokoli iz sela Ljubovije. Dok se odmaramo i posmatramo daleke planinske lancе na sve strane; nad nama visoko kruže orlovi.

Poslije odmora spuštamo se zapadnom stranom granitne stijene Soko grada i dolinom tipične alpinske rijeke Gračanice u selo Gračanicu. Sretamo usput prolaznike i pozdravljamo se s njima. Idu već iz Gračanice svojim kućama. U Gračanici je oko crkve slava. Momci i djevojke igraju narodno kolo uz cigansku svirku, dok im veliki doboš neumorno daje takt. Kupuju se licitarska srca i kolači i šarene đinduwe, a u seoskoj kafani se stariji potkrepljuju i vode razdragane razgovore.

Tu smo se našli s onim našim disidentima, koji se nisu držali našeg zvorničkog vođe, pa su u uvjerenju, da dobro poznaju put, krenuli s Nešinog brda u južnom pravcu.

Veselo smo se pozdravili i pošli smo dalje tokom rijeke Gračanice, da predveče izbijemo na Drinu, sjeverno od sela Ljubovije. Ušli smo u autobus, koji vodi sigurna ruka Draga Blagojevića, Jovinog brata, i preko mosta, bosanskom obalom Drine, s kratkim prekidom kod Drinjače, stigli smo u veče u Zvornik. Rastali smo se s našim Zvorničanima, a s Jovom veselo i u najboljem raspoloženju u Koviljači, gdje smo prenoćili u dobro uređenom hotelu Podrinje, da sutra dan krenemo s dubokim impresijama svojim kućama.

Rastali smo se i od Podrinja sa željom, da ponova vidimo podrinjski planine i rijeke, doline i cvjetne bašte, šume i polja, zaselke i skrivene kolibe i vrijedne, pitome, predusretljive i gostoljubive Podrince.

Foto: Dr. Popov

SELJACI U GRAČANICI

HAZAROV. U CVATNJI NARCISA . . .

UNIVERSITY LIBRARIES
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

L I S T A K

Na Biokovu

Fra Ivan Despot, 1878.

Iz kalna niza, ponosna goro,
Uzletih evo vise na tvoje,
Da vidim kako, o slavno sijelo
Slobode zlatne, kako mi ovdje
Shrvani diše duh!

Tvrda hridi!
Pogorja tvoga sinova jedan
Zaželi evo slobodnog daha,
I glasa tvoga — drevnih vremena,
Vjekuješ otkad, prkosиш virom,
Miljano krileć rasadnik bujni
Masline modre i rujne loze...
O slavna goro, gdje tvojih vila
Zlatni su dvori, reci mi danas,
U dragom ovom slobode carstvu,
Nek bi me blaga miljenka svoga
Danas il ikad plamenom svetim
K nebesom digla, pjesan da pjevнем
U slavu svete, velike, silne
Božice zemlje i rajske dvora —
Mile slobode!...

Vilena goro,
Jelovje tvoje tisuće puta
Skrhano, s nova proraslo opet,
I snježne vječno da vrhe tvoje
Na oluja vječnih pohari ljutoj
Zapitam danas: otkud ti snaga?
Odgovor ja bih u jeci čuo:
»Vihori, snijezi i gromki trijesi
»Tvrde me većma tvrdnu na stancu,
»K slobodnu nebu, slobodnu glavu
»Dižem uvijeke!«

Carice mora,
Povijedaj meni, povijedaj davnih
Skokove dana, sila kad silu
Ganjala tminom zemnijeh tmuša!
Razgaljuj doba, obronkom tvojim,
Kada no stada Ardjevci pasli,

Kada no Latin križao morjem,
Kada no Ilir carevo svjetu,
Teuta kada plovila vale,
Vječnome rane zadajuć Rimu.
Oj goro sveta, zašto, vaj, zašto,
Savijaš danas oblake k sebi,
Kada tvoj sinak uzleti k vedru,
Da mu se duša opoji nebom
Jasnosti vječne, vječnoga mira!
Strahotnom hukom vihora tvojih
Vjekova l' meni navijaš tamne,
Što no se silom teškoga grada
Slavsku na zemlju lamali, goro?!

Strahotnom hukom vihora tvojih,
Grmljavom silnom, lomljavom stijena
Srđnoga l' neba pominješ dane,
Gromovnik kada strijeljao gnjevan
Krunjene glave naroda moga?!

Što l' mi na dušu naleglo muka,
Oj goro, goro, visu na tvome
Sad da se s crnim oprostim svjetom,
Sad opet tvrd sam, oh, tvrd sam toli,
Da mi nad tobom zavedri nebo,
Da mi nad tobom zasija sunce,
Pred okom da mi Slovinstvo pukne,
Gore da gledam krvavih vaja,
Rijeke da gledam krvce nam puste,
Razvale naših gradova sjajnih,
Garišta naših palača svijetlih,
Groblje to naše, groblje, vaj, crno,
Milena, groblje, i slatka moja
Otadžbo, majko heroja glasnih!
Grani o sjajna nebesna zrako,
Grani s visina, obasjaj danas
Veliko, strašno, krvavo polje
Lavova naših...

Grani,oj grani...
Plakat ne mogu, daj da se divim
Gledajuć krvna poprišta stara,
Najveći gdje no stradao junak,

Mučenik Krsta, slave, slobode!
 Oj grani, grani, sunaše žarko,
 Slovinškim nebom svani mi, sliko,
 Slovinskog veljeg sveca nam Jurja,
 Da vidim igda l' svanuti danak
 S ponosnog ovog čudesnog vrha
 Uskrsna pjesan kad će zaorit,

Velebit jeknut, Durmitor, Lovćen,
 I slavorodni, glasiti Haemus!
 Oh, tada, tada umro bih slatko,
 Izustio zadnju pjesan slobode,
 Na visu tvome, sokolorodna,
 Slavljenja, sveta, hrvatska goro!

Ovu je pjesmu spjevalo ravno pred pedeset i šest godina veliki ljubitelj planinskih visina — onaj, koji se je iz zanosa i ljubavi prema visinama penjao na Lovćen, Velebit, Mosor, Viter, Pelješac i t. d., pa i na sami ognjeni Vezuv: pokojni fra Ivan Despot. Donosimo je u cijelosti povodom Biokovske slave jer je spjevana na Biokovu i, jer je puna čuvstva, poleta i rodoljubnih, vatreñih misli.

Od Drenovca do Jankovca

R. Kralj

Podno gorskih obronaka Papuka smjestilo se mjesto Slatinski Drenovac. Malene kućice naših slavonskih gorštaka poredale se uz obje obale potoka Šumenčice, što izvire visoko gore pod vrhuncem Papuka, a tokom svojim poput svih gorskih potočića preskakuje stepenice i probija se kroz kamene pećine primajući na toku svome mnogo pritoka ovog razvoda.

Želimo li na Jankovac, to pored primitivne pilane zalazimo u sjenovitu šumu lijepim putem, koji nas vodi uz potok. Što više zalazimo, to jače osjećamo svježinu planinskog zraka i dok se polako uspinjemo serpentinama slušajući vječnu pjesmu žuborećeg potoka, ubrzo mu susrećemo prve prprošne skokove. Kristalno bistra voda na svojem padu tvori vir, a bijela pjena žitke vode ubrzo se gubi dalnjim njenim tokom. Put vijuga uz desnu obalu sada više, sada bliže potoku, a po pećini i starim stablima susrećemo crveno-bijele markacione znakove, što ih je ovuda porazmjestilo Hrvatsko planinarsko društvo, podružnica Jankovac u Osijeku, da budu putokazom posjetiocima tih naših slavonskih krasota. Duboka dolina samo kratko vrijeme oko podneva dopušta sunčanim zrakama, da prođu kroz debeli hlad krošnjate bukove šume do raspršenih kapljica šumećeg slapa, pod kojim stojimo nakon jakog zavoja ove prekrasne šumske promenade. Sa pećine ruši se slap u ponor, da se rasprši u bezbroj kapljica, što poput bisernih zrnaca skakuju u niz pećinu, kao da se žure ostaviti ovaj čarobni kraj. Pređemo li drveni mostić, to stazom zalazimo među stijene, kroz koje se probija potok Kovačica, te nam se čini, kao da smo prokriomčarili ove čari iz kršnih naših alpa, kako bi i mi u ovoj nepreglednoj slavonskoj ravnici imali naš neopisivi Vindgar. Uspinjemo se i silazimo po usječenim stubama, da dodemo do drvenih stepenica preko kamenih gromada, kako bi nastavili dalje vijugav put do lijepog šumskog proplanaka. Ovdje nekoliko starih sjenatih lipa i omorika skrivaju u svome hladu lugarsku i lovačku kuću vlastelinstva tvrtke S. H. Gutmann.

Tamo pak preko potoka oveća čistina obrasla sočnom travom, veseli se u prisoju sunca i ne možemo odoljeti želji, otpočinuti na njoj. Kud nam oko krene sa svih strana zatvaraju strmi, starom šumom obrasli Papukovi obronci čarobno ovo izletište, kamo se navraćaju posjetnici i iz daljih krajeva. Nije ovo sve, jer podemo li uz potočić, koji protječe proplanak, da ugledamo u njemu po koju

grabežljivu pastrvu, kako na mušice vreba, doći ćemo do velikog ribnjaka, što je poput jezera smješten u ovoj visini. Obalom njegovom vodi put pod visoke pećine, među kojima izvire u tri vrela voda studenica, koja natapa jezero i preteće dalje, da se ruši niz ponor i tvori Jankovački slap.

Razne alge šaraju mirnu pučinu ribnjaka, a uz obalu raste i cvate raznoliko močvarno bilje, kao potočnica, perunika i druge.

Odlični naš pisac Julije Kempf u svojim zemljopisnim i povjesnim crticama za mladež zabilježio nam je priču, prema kojoj su blizu današnjega Drenovca u utvrđenom gradu živjela dva brata starodrevnih gospodara ovog šumskog imanja, Petar i Janko. Oni se radi lovine zavadiše toliko, da je stariji Petar otišao u Voćin i tamo sebi sagradio grad, dok se mlađi povukao u pustosj, poručivši bratu, da mu oprosti nanešenu uvrijedu, jer se više nigda vidjeti ne će. Potom je došao na mjesto u prohom, gdje izviru tri vrela i tamo pao u ruke vilama i tako poginuo. Mjesto po njemu prozvalo se Jankovac.

Poviše tih izvora uzdiže se okomita stijena sa špiljom, u kojoj je smješten mramorni ljes sa smrtnim ostacima grofa Josipa Jankovića (umro god. 1861.), tog velikog ljubitelja prirode. U neposrednoj blizini skriva se otvor špilje zloglasnog hajduka Maksima Bojanica. Neugodno nas obuzima čuvstvo, kad zavirimo u tamno zjalo, a srce nam strepi, kad u samoci zademo u njenu neprijatnu nutrituru.

I drugom obalom vodila je nekoć staza, koja bi nas dovela do starih grobova, što su našli mir u tišini pod sjenovitim bukvama. Iz debelih naslaga humusa i lišća vire još vršci kamenih spomenika sa uklesanim natpisima iz prošloga stoljeća. Danas te staze nema i nju je zamolio lišće, no grobovi još uvijek stoje kao dokaz napuštenih naselja. Pored grobova uspinje se put na greben, sa kojeg nam puca pogled preko prostrane žitorodne Podравine, te se ustavlja na modrikastim visovima pograničnih brda i vilovitog Haršanja. Grebenom vodio je nekoć dobar put, koji je spajao mjesta Veliku sa Drenovcem, no kiše isprale su njegovu podlogu tako, da se danas dubokim vododerinama moramo sruštati sve niže, te tako kroz voćnjak pored općinskog poglavarskoga dolazimo u Slatinski Drenovac.

No ne samo da je lijep i ugodan pristup iz Slatinskog Drenovca; s njime se takmi put, koji nas vodi iz sela Velike, pa će svakome ostati sačuvani lijepi dojmovi, ponešeni iz ovih pitomih planina. Pa kako i ne bi. Zadovoljstvo već prožima svakoga, kad nakon nekoliko satne vožnje stupimo na tlo, a kako tek, kad nas šumski puteljak kroz dalekosežne slavonske šume povede k preduzetom si cilju. Sa stanice vodi nas cesta isprva žitorodnim njivama, čijim bogatim klasjem lelijia povjetarac, što struji niz obronke Papukovog gorja. Promatrajući krajинu, ubrzo dolazimo do samoga sela općine Velika, povrh kojeg se na visokom brijezu Lepenjak slikovito uzdižu ostaci Veličkog grada. Iz Velike odvajaju se lijepe ceste u Stražeman i susjedni Kaptol, no naročito su zanimljivi gorski putovi, koji nas vode na izvor Veličanke, te na Jankovac.

Prolazimo selom pored crkve desno do mjesnog kupatila toplica, te uz obalu Dubočanke slijedimo cestu, kojom prolazimo pored krečane i kamenoloma do negdašnjih naselja staklane, zvanih Duboka. Sveježa tratinica poziva nas, da ovđe malo otočinemo i slušajući žubor potoka uživamo časak u tajanstvenoj tišini. Nastavljamo lijevom uvalom, te nas put vodi prosjekom kroz sjenovitu bukovu šumu. Tu zapažamo markacione znakove, te ih slijedimo poprečnom stazom, napuštajući kod starih omorika široki naš dosadanji put.

Samo kratko vrijeme iziskuje ovaj put, da uložimo nešto više napora, jer ubrzo dolazimo na razvodnicu između Save i Drave, koju prelazimo, a odavže

slijedeći i nehotice primjer mlađih, hitro silazimo bujno obrasлом strminom, te nakon naglog zavoja ispadamo na Jankovački proplanak. Na prostranom, suncem obasjanom proplanku, prijatno nas pozdravlja naš novo sazidani planinarski dom i izgledom svojim nameće želju, ne samo planinaru, nego i svakom izletniku, da ovdje u tihom kraju i samoći traži odmor od jurećeg tempa savremenog života. Lijepo šetnje po bliskoj okolici, te prikladna razgledišta sa lijepim vidicima lako razgone čemerna raspoloženja, zapažanjem prirodnih promjena i njome uzrokovanih krasota. Lijepi jankovački kraj, možemo reći, da je danas u Slavoniji poznat ne samo planinarskim i srodnim društvima, nego svakome, bilo ličnim boravkom, bilo po raznim dosadašnjim opisima.

Izleti ovamo nisu pojava od danas, jer su već pred desetke godina priredivani izleti i posebni vlakovi u ovaj čaroban kutić naše, inače ravne Slavonije, pa i sam biskup Strossmayer nije žalio truda, da ga posjeti. Učestali opisi stradanja izletnika sa uveličanim opasnostima raznih nepogoda čestih vremenskih promjena, kojima su izloženi u ovakim prilikama pojedinci i djeca, nametnula su i pitanje gradnje javnog skloništa. Hrvatsko Planinarsko Društvo podružnica »Jankovac« u Osijeku, imajući u vidu interes planinarstva, preduzelo si za zadatak, ovog nadasve važnog pitanja. Daleko od svog domicila, zaključila je ugovor sa građevnim poduzetnikom Smožvirom i pristupilo izgradnji planinarskoga doma prema nacrtu svoga člana Vjekoslava Mandića. Grad Osijek je doznačio podružnici u svrhu gradnje doprinos od Din 10.000.—, te je izvršena prva etapa predviđenih radova. Nastale današnje privredne neprilike stavile su sabiranje priloga u nemogućnost, te se za izvedbu druge etape radova moralno privremeno sačekati. Obećanjem Središnjice »Hrvatskog Planinarskog Društva« u Zagrebu, uspjelo je osigurati sredstva za dovršenje ovog planinarskog doma na Jankovcu.

Time je otklonjena svaka neugodnost za izletnike, te pružena mogućnost i duljeg boravka u ovom planinskom kraju.

Dana 3. lipnja 1934., moći će »Hrvatsko Planinarsko Društvo« zabilježiti opet jedan uspjeh u svome radu, te će se na Jankovcu svečano posvetiti i otvoriti prvi, novo sazidani planinarski dom u Slavoniji.

Književnost

Svijetlo planina. Nopisao Franz Weiser D. I. Preveo Hinko Weber. Zagreb 1934. — Tek se otvorilo katoličko sjemenište u Senju i već je »Zbor duhovne mladeži« izdao knjigu pod gornjim napisom. Nama je ta aktivnost veoma draga, s tim više, što je prvo djelo zahvatilo i u područje aktivnoga i praktičnoga planinarstva.

Glavni junak pripovijesti jest neustrašivi planinar, koji svoja moralna i religijska načela čuva svjesno i energično, a tu mu pomagaše veličajnost, snaga i tajanstvo njegovih zavičajnih planina. On je pravo dijete tirolskih gora. Ove mu daju snage, da slobodno razvija intelektualne i moralne sposobnosti svoje. I onda, kada među svojim drugovima treba da svoje sposobnosti očituje, dovoljno je, da samo pomisli na rodne planine svoje, i očitovanje je snažno i uspješno. Glavni junak Hinko je dak, gimnazijalac. Odnjihan na krilu alpskoga čara dolazi u Beč, da završi gimnazijske nauke. Pun božanskoga duha, naskroz prodahnut narodnim moralom tirolskih gorštaka, mora da živi u sredini, moralno i nacionalno

iskvarenog. I ma da je ta sredina poduzela sve i ma da je pokušala sva sredstva, da planinsko dijete učini nesretnim stvorom, planina s uticajem svojim bijaše jača, planina je pobijedila. U borbi toga mladoga heroja bila je potrebna samo jedna pomisao na planinski vis i iz njegove se duše izvio ushit:

»O bregovi divni! Kako ste krasni! Kako je veličanstven lik vaš u sjaju sunčanog izlaza, ili u ruju večernjeg zalaza! Čarobni ste, kad potresate zelenom svojom kosom kao nestrpljivi vranac, veličanstveni ste, kad vam sijedu glavu pokriva bliještavi snijeg.«

»Što ste se zamislili? Zar mislite možda na one svoje sinove, koji su otišli u grad i zaboravili na vas, pa gledate njihovu zlu kob? Ili možda tjeskobno pratiće svoju zdravu djecu u njihovoj borbi? O sveti naši bregovi!«

Zanos toga mladog čovjeka bijaše odsijev planinskoga žara, i s toga nije mogao pasti, nije mogao survati se u kal gradske niskosti. Njegov je nosilac bio hrast na planini, bio je »simbol svjetla, koje te može izlijеčiti, dići i razviti, a sretnicima, što ga još u srcu kriju, očuvati da ne ugasne.« Stoga se pisac te idealne priповijesti s pravom obraća čitaocu sa željom, ta upravo s molitvom:

»To svjetlo neka ponovno zaplamsta u srcu tvomu. Zjenica će tvoja opet zablistati onim prijašnjim žarom. I ti ćeš nositi domu i rodu — svjetlo planina!«

Planinari! — Uzmite u ruke ovo prekrasno djelo, dobro prevedeno i lijepo ilustrovano. Čitatje ga na dušak, da osjetite svu ljepotu priče, da pročutite idealizam mladenačke duše, da zaplačete nad krutom sodbom planinskog sina. A kad knjigu pročitate i odložite, ona će u vašim dušama probuditi i uzdići nešto, što je u dubinu vaše svijesti davno, već davno donio život u svim oblicima svoga snažnog doimanja. I vi ćete poslije svega toga zaista reći: »Ovo je u istinu dobra knjiga!«

Planinski Vestnik. — O 1. i 2. svesci ovoga godišta izvijestili smo na str. 130. našega glasila. Na redu su 3., 4. i 5. sveska, u kojima osim umjetnički izrađenih priloga i velikoga broja ilustracija slijedi ovaj sadržaj: Dr. Pretnar nastavlja i završava opis svoje ekskurzije »Po planinah Južne Srbije«, pozivljuci na kraju »naj se poto jugoslovenskih planincev v bodoče okrenejo od tujih gora na naš jug.« — Dr. Tuma ne sustaje. Njegova »Beneška Slovenija« bit će 'odlična monografija o bujnoj grani, otrgnuo sa slovenskoga stabla. — Jos. Wester reminiscira, kako je priredena »Hoja na Triglav pred sto leti«, u kojoj sudjelovahu tri ljubljanska ljubitelja prirode: dr. Tušek, dr. Melzer i Vincenc Seunig. — Dr. Prešern donosi svoje dojmove, jedan dio svojih ličnih uspomena na »Roblekova Dom«. — Nezamoren pisac Dr. Oblak prikazuje kako izgleda i kako na planinara djeluje »Škrlatica« — Dr. Bilej iznosi ljepote, koje je našao »V gorah zapadne Bolgarije« — Naš suradnik Župančić opisuje, kakova mu bijaše »Velika Noć v Severni Triglavski Steni« prošle godine. — Da je »Vizitor nad Plavskim jezerom« atrakcija planinarstva u Crnoj Gori, o tom govori s oduševljenjem Lev Pipan. — »Čez Durmitor na morje« krenuo je Lipovšek Marijan i o tom počinje svoj opširan izvještaj. — Koroški Slovenec tumači zemljopisni naziv »Osojnica na Koroškom«, koji predstavlja planine izmed Rožema, Vrbskog jezera i Celovačke ravnice. Toj planini kažu Nijemci »Sattnitz«, a dr. Potočnik u djelu »Vojvodina Koroška« veli »Zadnica«. — »Naš Kotiček« ispunjavaju svojim uspomenama Mirko Javornik (Pomlad v gorah) i Fran Govekar (Prvič na Triglavu pred 44 leti). — »Obzor in društvene vesti« donosi bibliografskoga i inoga sitnoga materijala, iz kojega ističemo članak »Za obvezno naročbo društvenega glasila«, što ga je napisao

Vilko Mazića popratio ga je urednik dr. Tominšek. I mi ćemo se na taj članak osvrnuti sa stanovišta naših domaćih prilika i potreba.

Iz ovog se referata vidi, da je sadržaj slovenskoga planinarskoga glasila obilan i na idealnoj visini. Znači, da je Planinski Vestnik u dobrim materijalnim i idealnim prilikama.

Dr. A. C.

Umjetnost

Foto Revija. Mjesečnik za sve grane fotografije. Br. 4. i 5. obiluje naj-aktuelnijim člancima, u kojima će svaki foto-amater, a naročito planinarski, naći, silu pouke i pobuda. Nema sumnje, da je amateru svake ruke potrebna izvjesna nauka, ako hoće da se od malog, neznačnog radnika podigne do majstora, da se od nestrljivog početnika dovine do staloženog gotovog umjetnika. Nije dosta raditi, treba i znati raditi, a to se znanje stiče gledanjem uzornih, već dovršenih djela, koja u dušama, punim težnja i poleta, ostavljaju izvjesne trage. Ovi će, u početku nejasni a možda i neopaženi, sve više izbijati, dok se u nosiočevoj svijesti ne prometnu u jasne, izrazite forme, koje će vapiti za daljnom manifestacijom. Izvrši li se ova, onda je ovdje kraj, svrha, uspjeh... To je velik i težak put. Po njem se ide polako. Tko je strpljiv, taj će do kraja. Nestrljivac će doskora sustati i klonuti. Da se to ipak ne dogodi, potrebno je, da nestrljivca netko vodi. Vodičem može da bude u svakom slučaju čovjek. On će ili živom riječju ili pisanim uputstvom rukovoditi težnju onoga, koji je krenuo k svojem cilju. Ako to za ikoga a ono bez sumnje vrijedi za fotoamatere. Njima je potrebno usmeno i pismeno uputstvo, pa s toga treba, da se time i izdašno služe. Posebno i naročito naglasujem tu potrebu za planinarske fotografije. Opazio sam, da u našim redovima ima veoma mnogo fotografa. I svi oni marljivo fotografiraju, pogotovo na planinama. No sve te fotografije hvataju samo skupove ljudi, vrške planine, objekte prirode i tu i тамо po koji krajobraz. To ne može zadovoljiti. A ne može zadovoljiti s jednoga jedincatoga razloga, jer snimke planinarske fotografije treba da su u savršenom suglasju s težnjama, planinarskoga srca, s planinarskim idealima. Naša je težnja, da razvijemo osjećaj i smisao za ljepotu i moć prirode. Ljepota prirode nije gola planina ili šuma, ona obuhvata život. Ona obuhvata životnu zajednicu u svim pojavama i dogodajima, u svim vidjenim i tajnim niansama. Ovdje je vrelo fotografiskoga rada. Ne ono, što je svakidašnje, što je obično, što je stereotipno, već ono, što svako oko ne vidi i ne zamjećuje, treba hvatati i iznositi. Mi treba da tražimo mnogovrsnost i bunjost života u svim njegovim fazama i formama. U toj mnogovrsnosti i bujnosti ima motiva, ima točaka, koje zapanjuju, koje oduševljavaju, koje pobudjuju na sve jače i savršenije težnje. Za tim treba da gledaju planinarski fotografi, to treba da oni postignu. I bit će uspjeha, zadovoljstva i sreće.

Za postizanje svega toga ima više sredstava i pomagala, a jedno od tih je i čitanje fotografskih časopisa. Eto nam mjesečnika za sve grane fotografije! Tu nam je Foto Revija. Njezin sadržaj ispunjavaju fotoamateri s osjećajem za sam predmet i s posebnim umjetničkim ukusom. Oni udariše pravim putem i s toga stvaraju djela, ne sitnice. Ta djela pobuduju na podražavanje, na naslijedivanje. Za njima treba da trgnu i naši planinarski fotoamateri.

Dr. A. C.

Iz časopisa i novina

NEDJELJNI IZLETI NA SLJEME

U broju 137. zagrebačkog dnevnika »Novosti« čitamо članak, koji dokazuje snagu piščeva opažanja. Zbog toga ga u cijelosti ovdje donosimo:

Na desetak hiljada Zagrepčana svake nedjelje i blagdana traži odmor u Zagrebačkoj gori. Godinama ovaj broj izletnika naglo raste. Zato ne može biti govora o bilo kakvoj parcelaciji gradske šume na Sljemenu za privatnike. Ona ima da ostane i za buduća pokoljenja gradska šuma, izletište i odmaralište svih Zagrepčana — naročito siromašnjih koji ne mogu da polaze na skupa ljetovanja ili na dalje izlete.

Koliko smisla i ljubavi imaju Zagrepčani za svoje najbliže gorsko izletište, Zagrebačku goru, ne može da si pretstavi, tko nije barem jedne nedjelje bio svjedokom onih mravljih povorki, što se iz zaprašenog i zadimljenog grada stotinama puteva, puteljaka i staza laganim usponom dižu na Sljeme, da se bar kroz kratko vrijeme naužiju svježeg zraka i sunčane toplove. Zagrepčani se ovakovim izletima privikuše posljednjih godina, jer tijelo traži čisti zrak, tjelesne kretnje i odmor. Za zimskih mjeseci ne posjećuju mnogo Sljeme, ali zato u svako drugo godišnje doba. Najbrojnija su dakako proljetna »hodočašća«, kada za blagih sunčanih dana još nema sparine ni jake žege pa ni želje za kupanjem. Tada se Zagrebačka gora pretvara u goleme mravinjak, jer ju svake nedjelje posjećuje na hiljade i hiljade izletnika.

Jedan od takovih dana bila je prošla nedjelja, kada je u Zagrebačkoj goru proboravilo barem 12.000 građana, sviju slojeva i godina starosti. Ta je nedjelja bila prava seoba, koja je davala dojam bijega Zagrepčana pred kakovom elementarnom katastrofom, zbog koje se je tražio jedini spas u brdima.

Prvi »bjegunci« iz grada pojavili su se na ulicama već u 3 sata, dok su još pospani građani bili u najsladem snu. Na svim cestama što se od Černomerca pa do Bukovačke ceste protežu pravcem Sljemena, zapažale su se sve veće skupine ljudi. Domala protezale su se beskrajne povorke šarolikih izletnika. Poslije 5 sati počela su prevažanja autobusima i privatnim automobilima, a nešto kasnije i tramvajem. Građani uzeli su za svoj izlet najjednostavniju, moguće već i odbačenu odeću i obuću. Hranom oboruzali su se u tolikoj mjeri, koliko su držali da će im biti dovoljno za cio dan boravljenja u prirodi. Za nošenje hrane poslužili su se sredstvima, kakova tko ima. Netko torbu, netko cekter, kovčeg, košaricu, maramu, kutiju, mrežu ili je sve spakovao u omot papira. Većina njih nosi hranu u naprnicima, jer se skoro u svakoj obitelji nađe po koji skaut ili planinar.

Među građanstvo umiješali su se pod nadzorom svojih nastavnika potpuni razredi školske djece, skautske čete sa zastavicama, šatorima i posudem za priredbu hrane, i planinari sa glazbalima, neki (»Runolistaši«, koji sami grade svoj planinarski dom) sa krampima, lopatama, sjekirama i pilama. Očevi ponijeli su svoje sinčiće, a neke su mamice vozikale čak i djecu u kolicima. Neki stari naučenjak u platnennom odijelu koraca odmjerelim korakom sam. U dalnjim redovima vidimo stasitog planinara kao pratioca svoje 65 god. stare majke. Manje ili veće grupe rođaka i znanaca, koji će po prvi puta na Sljeme, predvode također planinari. Uz lagano hodanje prikraćuju im vrijeme pričama iz planinarskih doživljaja. Upoznavaju ih krajem, kojim prolaze i zastaju, da ih odviše ne umore.

Najljepši i najlaganiji put na Sljeme vodi preko Kraljičinog zdenca. To je za Sljeme najjača žila kučavica, a na tom mjestu i najglavnije odmaralište. Tu se

izletnici obično hrane, a nema gotovo nijednoga, koji se ne bi napio i izvrsne vode iz Kraljičina vrela, za koju i sami »Weinschmecker« pričaju, da im bolje prija nego li ikoji »špricer« najznamenitijeg vina. Stolovi Kulmerove lugarnice načićani su »uzvanicima« kao na kakovom banketu, jer prije strmijeg uspona treba da se »ruksaki« malo »odterete«, da se može lakše nastaviti vijugastim puteljkom do Brestovca pa konačno cestom do samoga vrha.

Grupe i cijele povorke kada stignu do hrpta Zagrebačke gore, utaborit će se najradije na sunčanim prostorima, obraslima gorskom travom i tu se odmaraju, hrane i zabavljaju po miloj volji kroz cij dan. Zanimljivo je prošetati se gorskim masivom, da vidimo kako se gdje boravi.

Terase Doma gradskih činovnika zaposjednute su redovitim svakonedjeljnim gostima. Otkada je izgorio dom Hrvatskog planinarskog društva, ovde se zbog silne navale tako reći ne može ništa dobiti. Svako je primužen, da se pogosti s onim, što je sobom ponio.

Spašeni stolovi i klupe Tomislavovog doma zaposjednuti su. Nezaboravne uspomene idealnih planinara privukle su ovamo velik broj članova da se po stariom običaju odmore i okrijepe. Ovamo su zalazili godine i godine i tu im je još uvijek najmilije sjesti. Privlačivost ovog pustog ognjišta dokazom je, da je tu kroz decenije bilo glavno stjecište planinara i skijaša, kolijevka zagrebačkog i žarište cjelokupnog hrvatskog planinarstva, čijem djelovanju se najviše ima zahvaliti, da su Zagrepčani danas u tolikoj mjeri zavolili svoju Zagrebačku goru, u čijem su okrilju gotovo svake nedjelje. Uz ruševine doma izletnici prolaze na većim poštovanjem. U njihovim srcima budi se jedina želja, da se na tom mjestu postavi dostojni spomenik, koji će biti trajna uspomena na prve korake našeg planinarenja. To je u ostalom stvar Hrvatskog planinarskog društva, koje već o tome vodi brigu.

Sunčana prostrana livada, što se stere iznad Doma gradskih činovnika, a na kojoj su još prije dva mjeseca krstarili skijaši, danas služi Zagrepčanima za weekend. Raskomotili su se kao da su kod kuće, jer priroda ne poznaje ukočenosti. Dok su jedni izuli cipele i svukli čarape, drugi sjede bez košulja. Dame su navukle kupače kostime pa se sunčaju na prostrim pokrivačima kao na pijesku morske plaže. Djeca veselo skakuću u gaćicama, pjevaju ili se igraju. U sredini livade razapet je šator u koji se uvlače i izvlače živahni skauti. Na maloj uzvisini smjestio se prosjedi bračni par, zaklonjen kišobranom. Gospodin, u naočilima, glasno čita novine, dok gospoda slaže rukovet šumskog cvijeća. Zaljubljeni parovi ne podnašaju sunca. Drže se više hladovine i zabavljaju šaputanjem. Iz zasebne skupine planinara razliježu se zvuci jake harmonike. Harmonika sa veselim kvartetom pjevača zabavlja čitavi taj okoliš. U prikraju livade peče se na žaru mirisavi zagrebački specijalitet — »šindelbratni«. Marljive domaćice brinu se za što obolnije porcije i mnogo se trude kako bi zalogaji što slasnije prijali. Selja s košarama obilaze logore, nudeći izletnicima na prodaju vlastite proizvode — tamburice, štapove, aeroplane, zatim sir, maslac, mlijeko, pa cvijeće, voće, vino i vodu, koja se prodaje bez mjere. Za pola dinara pije se dotle, dokle god se bez prekida ne napije. Fotografi se muče postavljanjem stativa i aparata pa i slaganjem grupe. I kuda-god prolazimo nailazimo na slične zanimljive prizore.

Na vrhu Sljemena (1.035 m) plešu učenice škole Narodnog zdravlja kolo. U Turskoj kavani puše se cigarete i pije prava turska, tucana u mužaru. Nezasitni pristaše nogometu nađu i na Sljemenu toliko mesta, da mogu lupanjem o loptu zadovoljiti svojoj strasti. Piramida je neprestano u prometu. Njena željezna košara, što se uzdigla iznad krošnja visokih stabala, podjedno vabi Zagrepčane,

da sa orlovske visine bace poglede na valovito, ubavo Hrvatsko Zagorje te na nepreglednu ravnicu, po kojoj se protegla dugačka krivulja srebrne Save i na široko rasprostranio lijepi grad Zagreb.

Sa kapelice Majke božje kraljice Hrvata čuje se glas zvona. Vrši se služba božja i pjevaju svibanske pjesme. Dvoglasna arija mlade generacije razlježe se dalekom šumom. Starija generacija zahvaljuje Bogu, što joj je dao mogućnost, da joj se barem pod stare dane ispunila želja, da su sretno prislijeli na Sljeme.

Podemo li hrptom dalje prema Fröhlichovo i Kaptolskoj lugarnici, pa zapadno preko Malog Sljemena, Sv. Jakoba, Ponračeve lugarnice sve tamo do Ponikava i Kamenih svatova, svugdje ćemo sresti bezbroj manjih logora. U svima vlada ugodni i bezbrižni, veseli štimung. Tu se čuje tamburica, tamo gramofon, havajska gitara, mandolina pa čak i dude nekog vinkovačkog dudaša. Njega je struja izletnika također ovamo zanesla zajedno sa dvojicom kolportera, koji nemorno izvikuju novine.

Šah i kartanje je ugodna razonoda za muškarce. Ženske rješavaju križaljke, čitaju romane, kuhaju ili razgovaraju. Izletnici, koji su prvi puta na Sljemu, marljivo pišu razglednice na sve strane kao dokaz sretnog uspona. Školska djeca ubiru cvijeće i pletu si za glave vjenčiće, s kojima će na povratku u Zagreb.

Ovako borave Zagrepčani na Sljemu skoro svake nedjelje. Oko 3 sata poslije podne počinju se vraćati oni slabiji, da ih ne zateče noć, dok posljednji izletnici polaze sa Sljemu tek u 7 sati. To su planinari, koji su kroz dan bili na dalekim turama, a kojima se ne žuri, jer im je put dobro poznat.

Zagrepčani ne samo da su sretni što imadu u neposrednoj blizini grada goru, u kojoj nailaze na toliko blagodati, nego su i ponosni, što se u ovakovom položaju ne nalazi skoro nijedno mjesto kao što ga imade grad Zagreb. V. H.

Čari i pogibli planinarstva. — Pod ovim je naslovom održao splitskoj podružnici HPD »Mosor« predavanje g. ing. L a v r e n c i ē. To je treće a istodobno i zaključno predavanje o toj temi. O njem donosi splitsko »Novo Doba« slijedeći referat: »Dok je odlični predavač u prva dva predavanja ilustrirao planinu kao bogato vrelo zdravlja, znanja i ljepote, u zadnjem je predočio i opasnosti koje planinara, zbog neupućenosti i neznanja, mogu u planini da snadu. Planine, naime, žive elementarnim životom, zbog čega upravo i obiluju najrazličitijim opasnostima, uglavnom zbog visinā, strminā, teškoće terena i vremenskih nepogoda.

Planinske opasnosti mogu se dijeliti na objektivne i subjektivne. Prvima je izvor planinska priroda, a druge leže u subjektu, u samome planinaru, u njegovim tjelesnim i duševnim osobinama. U objektivne opasnosti ubrajamo strmine, propasti, rušenje kamenja, maglu, kišu, hladnoću, snježne mečave, lavine, grom i noć, dok u subjektivne slabu orijentaciju, potcjenjivanje teškoća, rekorderstvo i precenjivanje samoga sebe. Objektivne i subjektivne opasnosti obično nastupaju kombinovano, a u 90 posto slučajeva je planinar krov svojoj nesreći. Da se izbjegnu planinske opasnosti treba proučavati u tančine planinsku prirodu, treba upoznati samoga sebe, te jačati duševne i tjelesne osobine, a u planine pak treba nositi sobom obilatu dozu opreznosti.

Nakon što je predavač ilustrirao pojedine objektivne i subjektivne opasnosti, projekcirao je na platnu seriju krasnih diapozitiva sa slovenačkih Alapa, te naglasio, da će se i Mosoraši, nakon izgradnje skloništa na Kamešnici, moći takove čari do opojnosti da uživaju. Slušateljstvo je na koncu toplim aplauzom obdarilo predavača. dokument

Društvene vijesti

Glavna godišnja skupština Središnjice u Zagrebu održat će se dne 26. lipnja o. g. Vrijeme i mjesto skupštine objavit će se pravodobno novinskim putem.

Povjesta planinarskih domova na Risnjaku i na Biokovu obavljena je na Duhove, na Jankovcu će se obaviti 3. lipnja, a na Vranom Kamenu 7 srpnja. Opisi tih povjesta objavit će se u narednim sveskama našega glasila.

Skijaška skakaonica u Skradu bit će ove godine izgrađena. Za tu izgradnju povela je akciju skradska općina, kojoj je glava gosp. Lončarić. Ovoj akciji pridružila se podružnica HPD »Skradski Vrh«, te je preuzeila dužnost same izvedbe. U tu je svrhu Središnjica delegirala svoja dva člana, koji su se na Duhove uputili u Skrad i u zajednici sa skradskim interesentima tražili i odredili mjesto za skakaonicu u neposrednoj blizini mjesta na putu Skrad—Divjake. Odredeno je, da se sagrade dvije skakaonice: jedna za training, druga za skokove od 40—50 m. Sva je briga sada oko toga, da se namaknu potrebna novčana sredstva i već će ove zime u blizini Zagreba biti jedna lijepa skakaonica.

Siri sastanak zagrebačkih članova HPD održan je u prostorijama Svrtišta Janje dne 23. svibnja. Na tom su sastanku izvijestili članove: predsjednik dr. Cividini o posveti planinarskog doma na Risnjaku, potpredsjednik dr. Prebeg o posveti planinarskoga doma na Biokovu, odbornik Freudreich o predradnjama za gradnju doma na Sljemenu. Svi su izvještaji primljeni s održavanjem na znanje.

Odlikanje predsjednika HPD. Klub Alpinista Československých u Pragu izabrao je predsjednika HPD dra Cividinija svojim članom dopisnikom. Od 18 članova dopisnika samo su dva Slavena: jedan Poljak i jedan Hrvat. Drugo su ponajviše Španjolci, Francuzi i Talijani.

RAD PODRUŽNICA HPD

Glavna godišnja skupština HPD »Bjelašnica« u Sarajevu. Dne 13. siječnja 1934. održana je u dobro posjećenoj dvorani Hrvatskog kluba XI. redovita glavna godišnja skupština podružnice.

Nakon pozdravnog govora predsjednika g. dra Josipa Flegera, čitačnik g. Josip Plaček svoj vrlo iscrpan izvještaj o radu u minuloj godini, iz koga se vidi, da je društveni rad u svima pravcima bio vrlo aktivan.

Društveni su izleti bili brojni i dobro posjećeni. Održan je 51 izlet sa 640 izletnika, što predstavlja uspjeh obzirom na relativno mali broj članova (183).

Kao i ranijih godina posvećena je i ove godine naročita pažnja markirajućim putevima, te su provedene slijedeće markacije:

1. Stanica Grahovica—Žljeb—Lokve i time je vezana prije provedena markacija Jablanica—Čvrsnica.
2. Ivan—Lanište—Mehina Luka—Hranisava. Tom zgodom je obnovljena markacija Mrtvanje—Bjelašnica (Opervatorij);
3. na Treskavici: Ilijaš—Kozija Luka—Sustavac.

Planinarski rad na markiranju puteva i održavanju markacija, koji zahtijeva tolikog truda i ljubavi, u velike uništavaju seljaci, pa je stog upućena predstavka Komandama drinskog, zetskog i primorskog žandarmerijskog puka, u kojo su zamoljene spomenute Komande, da planinarski trud uzmu u zaštitu. Drinski žandarmerijski puk je izdao strogo naređenje svim podređenim jedinicama, da vode brigu o čuvanju planinarskih markacija, pa mu se i ovim zahvaljujemo na sretljivosti.

Direkcija državnih željeznica je dozvolila, da društvo može na željezničke objekte postavljati orientacione table.

Fotografija je bez sumnje najbolji propagator planinarstva, pa je i njoj posvećena posebna pažnja, a društveni članovi foto amateri dr. Franjo Raguz i Josip Plaček dobili su i nagrade za svoj trud na izložbama podružnica: »Velebit« i »Jankovac«.

Sa minulom društvenom godinom navršilo se je 10 godina opstanka i rada podružnice, pa je uprava društva postavila pored redovitog programa sebi za zadaću, da ostvari davnu namisao — izgradnju vlastite planinarske kuće, koja će biti vidna manifestacija rada u minulom deceniju. Zamišljeno je, da se i proslava 10-godišnjice održi u vlastitom domu.

Međutim i ako se je svim silama radilo, da program u cijelosti bude izveden, nismo uspjeli u tome. Nakon višekratnog požurivanja i intervencija kod Ministarstva šuma i ruda, stigao je nakon gotovo 2 godine zakupni ugovor za najam zemljišta na Treskavici planini, ali uslijed neprihvatljivih uvjeta, koji se protive društvenim pravilima, odbor je otklonio potpis ugovora.

Prema tome ugovoru tačka 6., planinarska kuća po istiku zakupnog ugovora od 30 godina prelazi u vlasništvo Erara Kraljevine Jugoslavije, a prema točci 9., zakupac i zakupodavac imaju pravo ugovor i prije isteka u svako doba otakzati. Rok otkaza je 6 mjeseci.

Bez sumnje, krasan primjer kako se potpomaže širenje turizma.

Ponovno je sastavljena molba za zemljište sa ispravljenim gornjim točkama ugovora i upućena nadležnom ministarstvu, ali još nema odgovora.

Proslava 10-godišnjice je održana na Bjelašnici planini 2.067 m, te se je tom zgodom našao na okupu rekordan broj planinara oko 160, što nije zabilježeno do tada na Bjelašnici. Ovo je najbolji dokaz pažnje, koju »Bjelašnica« uživa među planinarama. O samoj proslavi je već pisano u Hrv. planinaru.

Zimska sekcija društva je također dobila prinose, pa je i u tom pravcu zabilježen uspjeh.

Unatoč velike krize broj članova se je povećao tako da podružnica broji 183 člana, od toga 3 utemeljitelja.

Iz blagajničkog izvještaja dra Franje Raguza vidi se da imovina društva iznosi:

saldo blagajne koncem godine 1933.	Din	2.959.80
fond za gradnju kuće	„	18.840.—
inventar	„	4.375.—

Ukupno Din 26.174.80

Gotovina je uložena kod Napretkove zadruge u Sarajevu.

U novu upravu su izabrani slijedeći članovi:

predsjednik: dr. Josip Fleger,

podpredsjednik: dr. Ante Raguz,

tajnik: Josip Plaček,

blagajnik: dr. Franjo Raguz,

vođa: Josip Sigmund,

odbornici: Josip Cvitković, Josip Nepomucki i Josip Bračić,

nadzorni odbor: prof. Ivan Rengjeo, dr. Pavao Marčec i Josip Belančić.

U eventualijama jedan od članova svraća pažnju na način glasanja na glavnim skupštinama Centrale, koji je utvrđen § 6. društvenih pravila, prema kome:

»Podružnice mogu u glavnu skupštinu odaslati svoje zastupnike i to za svakih 10 članova po jednoga...« Nadalje isti § veli:

»Zastupnicima podružnice pripadaju u glavnoj skupštini i s t a p r a v a k a o i č l a n o v i m a s r e d i š n j e g d r u š t v a . . .« pa ističe, da ovaj način glasanja nije nikako podesan za današnje društvo, koje ima tako veliki broj članova i podružnica, jer su članovi podružnica na ovaj način zapostavljeni u pravima.

Zaključeno je, da odbor uzme ovu stvar u svoje ruke, te je riješi kako bude najbolje moguće.

Podružnica HPD »Bilogora« u Bjelovaru održala je dne 5. ožujka 1934. u prostorijama Kupališne restauracije svoju glavnu godišnju skupštinu.

Budući da društvo nema predsjednika, otvara u 9 sati tajnik Rudolf Berg-hofer skupštinu bez obzira na broj prisutnih, kako je to u lokalnim novinama dvaput oglašeno bilo.

Pozdravivši prisutne naglašuje, da se osobito raduje, što vidi nove mlade članove, pa iste naročito pozdravlja.

Pošto je toj glavnoj skupštini prethodio izvanredan sastanak od 22. veljače 1934., na kojem je tajnik dao opširan izvještaj, pa kako se isti odnosi na glavnu skupštinu čita tajnik isti.

Nakon podnešenog izvještaja, koji se uzima do znanja, prelazi se na izvještaj blagajnika.

Blagajnik E. Kolonić izvješćuje stanje blagajne kako slijedi:

Na uložnu knjižicu uloženo je kod I. hrvatske štedionice dinara 2000.73; go-tovina iznosi 2904.—; ukupno 4904.73 dinara.

U ime revizionog odbora izvješćuje drug Forner, da je blagajna pregledana, da su primici i izdaci izravnani sa prilozima i da je blagajna potpuno u redu.

Prelazi se na izbor novoga upravnog odbora, u koju se svrhu izabire za privremenog predsjedatelja drugarica Winter, koja opet predlaže druge Kolo-nića, Burića i Herjavića u uži odbor, koji će složiti i predložiti listu novoga odbora.

Nakon 10 časaka predlaže se po njima sastavljena lista kako slijedi:

Predsjednik: Stanko Antolić

podpredsjednik: Stjepan Herjavić

tajnik: Tomo Vinković

blagajnik: Slavko Pavlić

odbornici: Kolonić, Rožić, Winter, Gjuračić i Rukavina.

Revizori: Joksimović i Forner.

Glavna skupština prihvata tu listu i izbor.

Drugarica Winter predlaže, da se drug Kolonić obzirom na dugogodišnji rad za podružnicu imenuje začasnim članom, što se prihvata.

Budući da je time dnevni red skupštine iscrpljen nakon planinarskog razgovora privremeni predsjednik drugarica Winter zaključuje skupštinu.

Podružnica HPD »Strmac« u Novoj Gradiški održala je svoju drugu redovitu glavnu godišnju skupštinu dne 22. ožujka 1934. u prostorijama gostione Mate Ljubičić u 9 sati na večer.

Skupština je zakazana za 8 sati na večer, no pošto se do toga vremena nije sakupio dovoljan broj članova, započelo se u 9 sati. Prisutno je bilo 20 članova, izaslanik vlasti je bio g. Petar Puhalo.

1. Predsjednik g. ing. Barić točno u 9 sati otvara skupštinu, konstatira da je vlasna stvarati puno-pravne zaključke, pozdravlja prisutne članove i izaslanika vlasti. Zahvaljuje se članstvu, što je u lijepom broju posjetilo skupštinu. Prikazuje rad odbora, kao i teške prilike, pod kojima se radilo. Prije prijelaza na slijedeću točku dnevnog reda, predlaže za perovodu g. D. Gjurića, a za ovje-

rovitelja zapisnika gg. Idžoitića Roka i Grladinovića Antuna. Skupština to prihvaca.

2. Tajnik M. Venne čita tajnički izvještaj, u kome također crta teške prilike i nerazumijevanja, na koje je odbor nailazio u svome radu. Govori o svrzi planinarstva, o slabom posjećivanju izleta i društvenih priredbi. Zatim izvještava, da je društvo brojilo 27 članova, koji su potpuno uplatili članarinu. Na društveno glasilo bilo je pretplaćeno 3 člana. Izleta je bilo priređeno 5 i to: jedan na Gračanicu sa osam članova, jedan o Duhovima na Psunj, na kome su sudjelovali članovi Osječke i Brodske podružnice, sa jednim članom našega društva, jedan u Veliku i na Jankovac, sa 33 izletnika, od toga 8 članova, jedan 5. studenoga na Psunj, na koji su izlet došli članovi Središnjice iz Zagreba, njih 20 na broju, te 10 Brodana i opet sa jednim članom naše podružnice i konačno jedan izlet na livadu Veliki Gaj, 25. veljače 1934. god., sa 5 izletnika a 2 člana. Bilo je sazvano i pripremljeno još više izleta, ali su se što radi lošeg vremena, što radi slabog ili nikakvog odziva, morali odgoditi. Svega je sudjelovalo na izletima 20 članova. Održana su dva predavanja sa prikazivanjima: Prvo je održao predsjednik HPD dr. Ante Cividini, prigodom svog boravka u Novoj Gradiški, dne 5. X. 1933., o ideologiji planinarstva, a prije prikazivanja kulturno-planinarskog filma: »Triglav-ske strmine«. Drugo je predavanje održao tajnik društva Marijan Venne o Plitvičkim jezerima, sa 70 diapositiva, dne 13. XII. 1933. Od posljednje skupštine, pa do danas društvo primilo 72 dopisa, a odaslalo ih je 60. Odborskih je sjednica održano 10. Pokušalo se radom u pjevačkoj sekciji no moralno se prekinuti. Unutar podružnice se htjelo osnovati foto-amatersku i skijašku sekciju, ali se moralno odustati, pošto nije bilo nikakvoga odaziva među građanstvom i članstvom. I ako je društvo svuda nailazio na nerazumijevanje i ine druge zaprijeke, ipak se može nadati, da će se naša podružnica afirmirati među građanstvom. Time tajnik završava izvještaj i moli skupštinu da ga primi. Skupština jednoglasno prihvaca.

3. Blagajnica Marija Müller čita blagajnički izvještaj, iz kojega se razabire, da je tokom godine unišlo u blagajnu Dinara 3.165.50, a izdano je Dinara 2.594.25, tako da je ostalo u blagajni Dinara 571.25 u gotovom. Citira glavne stavke primitka i izdataka. Preporuča, da se članarina ubire u mjesečnim obrocima po Dinara 5, jer bi ju mnogi tako lakše platili. Ujedno predlaže, da se i prigodom izleta od članova skupi po koji dinar, da se blagajna time ojača. Moli skupštinu da prihvati izvještaj. Skupština prihvaca.

4. G. Emil Sax, kao član nadzornog odbora čita izvještaj istoga, te konstatira, da je blagajna pronadena u redu i preporuča, da se podijeli odriješnica. Skupština prihvaca.

5. Time je upravnom i nadzornom odboru podijeljena odriješnica, te predsjednik podjeljuje odmor od 10 minuta, pročitavši prije toga listinu novog odbora, koju predlaže glavnoj skupštini.

6. Nakon proteklog odmora skupština se nastavlja, te bude izabran novi upravni i nadzorni odbor prema predloženoj listini starog upravnog odbora. Glasanjem per acclamationem jednoglasno je izabrana slijedeća uprava:

Predsjednik: Dr. Niko Gržetić, liječnik-zubar,

tajnik: Marijan Venne, diplomirani pravnik,

blagajnik: Ivan Grladinović, trgov. pomoćnik,

odbornici: Müller Marija, kućanica, Holtschuh Fridrik ml., trgovac.

Nadzor. odbor: Sax Emil, pošt. činovnik u m., Mažuran Zlatko, uprav. Praštedione, Kniewald Mladen, trgovac.

Novoizabrani predsjednik zauzima predsjedničko mjesto, zahvaljuje se skupštini na izboru i iskazanom povjerenju njemu i cijelom odboru, te obećaje, da će raditi u korist planinarskog pokreta u mjestu.

7. Prelazom na slijedeću točku dnevnog reda — eventualije — pita predsjednik, da li ima tko što da kaže.

G. Antun Grladinović govorio o priređivanju većih izleta tokom ljeta; i to jedan na Duhove eventualno na Jajce, a jedan početkom lipnja na Ozalj.

G. Marijan Venne razvija u glavnim crtama program rada, koji bi se trebalo izvršiti. U prvom redu propaganda u mjestu, osnivanje već pokušanih sekcija, ali s početka s više privatnim karakterom. Ljeti bi trebalo prirediti jednu vrtnu zabavu, isto i zimi o pokladama. Navodi markiranje puteva kao najvažniji posao, te ističe nadu, da će se naći ove godine koja grupa članova, koji će taj posao obaviti. Nadalje spominje raniji zaključak skupštine o gradnji piramide na Brezovom polju. Konačno govorio o požaru Tomislavovog Doma na Sljemenu, te sabirnoj akciji HPD. Upozorava na koncu članove na oglasni ormarić, gdje će biti izložene sve vijesti podružnice.

G. Emil Sax govorio o tome, da propagandu treba provesti u glavnom među mlađeži, da ju se predobije, jer na mladosti svijet ostaje.

G. dr. Makso Benković govorio u smislu riječi g. Saxa, ali sa čisto liječničkog gledišta. Kaže, da starije ljude treba štediti prigodom izleta, pošto im organizam, poglavito srce nije naučeno na taj napor. Ističe potrebu predavanja.

Pošto se nitko više ne javlja za riječ, predsjednik se još jednom zahvaljuje skupštini na povjerenju i na posjetu, te zaključuje skupštinu.

Podružnica HPD »Visočica« u Gospiću održala je dne 4. ožujka 1934. svoju XIX. glavnu godišnju redovitu skupštinu u društvenim prostorijama u hotelu »Lika« sa ovim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika i predavanje o Sv. Brdu; 2. ovjera zapisnika minule glavne godišnje skupštine od 12. III. 1933.; 3. izvještaj tajnika; 4. izvještaj blagajnika; 5. izvještaj ekonoma; 6. izvještaj knjižničara; 7. izvještaj nadzornog odbora; 8. apsolutorij upravnom i nadzornom odboru; 9. izbor upravnog odbora; 10. izbor novog nadzornog odbora; 11. eventualia.

Ad 1. Predsjednik g. Ivan Gojtan otvara skupštinu, pozdravlja sve prisutne članove i upravne vlasti izaslanika g. Matejića. Zatim zahvaljuje g. banu dr. Ivi Peroviću i društvenoj Matici na podijeljenoj nam novčanoj pripomoći u nadi, da će nas i ove godine u ostvarivanju planinarskih ideja pomoći. Sa žalošću konstatira da se naši lički domoroci već više godina nisu sjetili našega društva.

Zatim predaje o Svetom Brdu. Ističe, da su o Velebitu pisali već latinski i grčki pisci trista godina prije a i poslije Isusa Krista. Nadalje ističe mistiku Sv. Brda, na kom su jamačno naši stari Hrvati još u pogansko doba palili žrtve svojim narodnim bogovima, pa su ga zato i prozvali svetim. Starost njegova imena potvrđuju i najstarije mape prošlih stoljeća, dok ostala sadašnja imena glavnih vrhova te mape ne spominju, iz česa slijedi da su sva ta imena novijeg datuma. U odsjeku srednjega Velebita između ceste Gospić—Karlobag (930 m.) i ceste Sveti Rok—Obrovac (1045 m.) lijepo se ističu vrhovi na s.-i. »Visočica« (1619 m.) a na j.-z. Sv. Brdo. Na Visočici smo sagradili za izletnike Gojtanov Dom, a na Dušićama u predjelu Puzala pod Sv. Brdom sagradili smo sklonište, koje čezne za izdašnim popravkom, jer je ostalo bez krova. Pod vrhom Sv. Brda (1753 m.) nalaze se s unutarnje strane lijepi pašnjaci, na kojima vas sretaju među inim planinskim biljem i mirisave narcise. Negda su tu morale biti prašume, jer je u tome kraju predavač našao prošle godine kraj jedne sniježnice jelenju lubanju sa rogovima preko jednoga metra duljine. Fauna i Flora nije dovoljno

ispitana, a lički se stručnjaci našim pozivima slabo odazivlju. Zato muzej na Visočici ne napreduje. Vidici su sa Sv. Brda prekrasni: Na Liku, Bosnu, more i Dalmaciju. Usponi su od središta Velebita vrlo ugodni, a mi Ličani putujemo od željezničke stanice Lovinac preko Sv. Roka : Egeljca (545 m.). Uspunjemo se uz Liščanu dragu preko anizičkog i ladiničkog odjela srednjega triasa kroz karmičku prugu gornjega triasa u ladovini vrlo lijepo bukove šume do Liščanih bunara, koji se nalaze u noričkom dijelu gornjega Triasa. Šteta što su Liščani bunari onesnaženi pa služe samo blagu za napajanje. Zatim idemo prama zapadu kraj jedne drvene kolibe u posve ruševnom stanju na dušički bunar, koji nam gotovo kroz cijelo ljetno pruža pitku vodu nakapnicu. Onda prelazimo preko pustih i valovitih Dušica, zatim kroz zakržljalu bukovu šumicu na golo Sv. Brdo, koje se nalazi u liasu. Tu je uspon na vrh malo teži, dok se inače cijelim putem prolazi velikom lakoćom. Povratak je najbrži preko Svrdlaca na Egeljac ali i najstrmiji. Preporuča izlete i na ovo lijepo Sv. Brdo.

Ad 2. Zapisnik minule glavne godišnje redovite skupštine od 12. III. 1933. ovjerovljuje se bez prigovora.

Ad 3. Tajnik dr. Mravunac opširno izvješće, da je naše društvo i ove godine pokazalo povoljne uspjehe na svim poljima planinarskoga rada, ma da je broj redovitih članova uslijed krize i gubitka dosadašnjih planinarskih pogodnosti na željeznicama pao na 81 člana, dok je broj utemeljitelja 217 ostao isti. Planinarsku smo propagandu vršili izrađivanjem planinarskih razglednica s našega Velebita naročito Visočice. Isteči prekrasne fotografije mladih planinara Tomićića i Petričića, te našega predsjednika. Opisuje šesnaest minule godine učinjenih izleta, dva sa skijama, ili kao naši ličan i vele r t v a m a. Napose ističe višednevni izlet od Visočice preko Velikog Rujna do Starigrada na Veliku Gospu. U tom je izletu, ali ne do kraja učestvovalo osamdeset izletnika iz Like, Splita i Ljubljane, te jedna bečanka i Danac. Osvrće se na uspjelu našu planinarsku Silvestarsku zabavu, koja je moralno i materijalno potpuno uspjela i dokazala da su se oko našega društva okupili najodličniji elementi i Srba i Hrvata. Napokon saopćuje, da naša nova društvena pravila, još nisu po vlasti odobrena.

Ovaj izvještaj skupština jednoglasno prima do znanja i odobrava.

Ad 4. Blagajnik g. Vukšinić Juraj izvješće, da je u god. 1933. promet blagajne iznosio 22.523 D 50 para, te da je u blagajni ostala gotovina 770 D 80 para, koja će se upotrebiti za naše dalje planinarske investicije. Predlaže budget za godinu 1934. u iznosu od 19.370 dinara.

Skupština jednoglasno prima ovaj izvještaj s odobrenjem do znanja a predloženi budget u cijelosti usvaja.

Ad 5. Ekonom g. dr. Vučović Dane izvješće o upravi našega gospodarstva, te ističe da je gospodarska zgrada kraj našega planinarskoga Gojtanova Doma na Visočici podignuta i uporabiva, te da su se njome služili i izletnici. Još malenkost pa će biti u potpunom redu. Spomenuti planinarski dom potpuno je obnovljen i tako nanovo nabačen, da nam više ne će nevrijeme i kiša kroz zidove probijati. Jedino bi trebalo još da se sa daskama oblože oni zidovi, koji su izloženi sjeveru i nevremenu. Nadalje ističe, da je poduzetnik Ivino vrelo na Visočici slabo izveo, pa je uslijed nedopuštenoga minanja voda pala najmanje za jednu polovinu metra, tako da će to vrelo morati nanovo cementovati, jer bi bila velika šteta, kad bi ova pitka voda s vrha Visočice nestala. Nadalje obrazlaže, da je prijeka potreba kraj našega doma graditi cisternu. U tu svrhu nam je potrebna svota od 12 do 15.000 dinara. Zato treba nastojati, da se ova svota u društvu rodoljuba sabere, jer bi naš planinarski dom mnogo izgubio na svojoj vrijednosti,

kad se kraj njega ne bi moglo podići cisternu, s razloga što nam Ivino vrelo ne daje dovoljno vode, a do pripanaka imade gotovo pola sata. Napokon predlaže, da se sva jadranska kupališta obavijeste, da je naš planinarski Dom na Visočici lako pristupan i udoban a sa Visočice da se otvaraju gotovo najlepši vidici sa Velebita. Konačno izvješćuje da je naš Dom ove godine odbacio čistih 372 D 50 para, pa se nada, kad će se izgraditi put od Gospića do Visočice za auto uporabiv, da će Dom još više koristi izbacivati. Zato treba zahtijevati od nadležnih faktora, da se nevaljani kolni pristup do pod Visočicu jednom uredi, jer otuda će imati koristi ne samo naše društvo, nego i naša država.

Skupština jednoglasno ovaj izvještaj sa odobrenjem prihvata.

Ad 6. Knjižničar g. Pichler Ante izvješćuje, da do sada nije bilo knjižničara u društvu niti se brinuo za mape i knjige, a malo i za razglednice, koje su vrlo slabo prodaju, premda prikazuju najlepše krajeve Velebita i Like. Knjižnica se sastoji od 85 knjiga stenografskih zapisnika Hrvatskoga sabora od god. 1861. do 1918. te od 41 knjige planinarskoga sadržaja. Ištiče, da nemamo svih brojeva društvenoga glasila »Hrvatskoga planinara« pa zato da ne bi ponestali i ovi, koji su ostali, treba manjkajuće brojeve nabaviti i onda sve po godištima uvezati. Napokon ističe da imademo 14 komada topografskih mapa 1:25.000 od Jablanca do Zrmanje, te 35 specijalnih karata 1:75.000 od cijelog Velebita, a nekoje od Crne Gore, Dalmacije pa do Zagreba i Rijeke. Konačno predlaže da se svako važnije novo planinarsko djelo nabavi za knjižnicu.

Skupština jednoglasno ovaj izvještaj s odobravanjem prima do znanja, a predloge prihvata.

Ad 7. G. Jurasović Nikola kao član nadzornoga odbora izvješćuje, da su društvene blagajničke knjige i računi u redu pronađeni, te predlaže, da se upravnom i nadzornom odboru dade apsolutorij.

Ad 8. Dosadašnjem upravnom i nadzornom odboru jednoglasno je podijeljen apsolutorij.

Ad 9. Per acclamationen bude izabran ovaj upravni odbor: Predsjednik Gojtan Ivan, odvjetnik i kr. javni bilježnik, podpredsjednik dr. Narančić Nikola, odvjetnik, tajnik dr. Mravunac Josip, odvjetnik, ekonom dr. Vuković Dane, liječnik, blagajnik Vukšinić Juraj, urar i draguljar, knjižničar Pichler Ante, trgovac, ostali odbornici: dr. Šlezinger Milan, veterinar, Trkulja Ilija, pravnik, Štimac Ivan, trgovac.

Ad 10. Per acclamationen bude izabran ovaj nadzorni odbor: Ing. Nikšić Stjepan, sum. nadsavjetnik, Grozaj Stjepan, hotelijer i Jurasović Nikola, krojač.

Ad 11. Predsjednikov predlog, da se u svrhu širenja alpinizma i turizma u našim ličkim krajevima izdade mala brošurica sa fotografijama Velebita i Like koja bi se imala naročito u našim kupalištima raspačati, bude jednoglasno prihvaćen, a izvedenje toga povjerava se odboru, koji imade izabrati uži odbor i sav materijal u tu svrhu pribратi.

Pošto nije bilo drugih predloga to predsjednik zaključuje skupštinu.